સુધરેલી રીત મુજબ.

વર્નાક્યુલર ટેક્સ્ટ બુક્સ રીવીઝન
કમીટીએ તૈયાર કરેલી

પહેલી ચોપડીના અર્થ

સમજુતી, કઠીન અઘરા શબ્દો, તથા જોડાક્ષરો.

રચનાર સી. ડી. શાહ એન્ડ કો.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
શા. મગનલાલ મોતીરામ

સુધારેલી તથા વધારેલી આવૃત્તિ ૩ જી.

આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ના ૨૫મા આક્ટ મુજબ
રજીસ્ટર કરાવ્યું છે.

શ્રી "[illegible]" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું. અમદાવાદ.

સને ૧૯૦૬ સંવત ૧૯૬૨

કીંમત બે આના.

જુના ધોરણની અંદર ચોપડીઓમાં જે જે સુચનાઓ આપવામાં આવેલી હતી તેનું જુદું સ્વરૂપ કરીને નવું ધોરણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે કે જેને કિન્ડર ગાર્ટન સીસ્ટમ કહે છે જુની ચોપડીમાં જે જે સુચના મી. હોપ સાહેબ તરફથી કરવામાં આવી હતી તેનો હેતુ વાંચક વર્ગે બર આણ્યો નથી માટે હાલની નીચે મુજબની સુચનાપર ધ્યાન આપવું.

૧ એક અક્ષરથી થએલા શબ્દો છોકરા પાસે શોધી કઢાવવા ને તે બોર્ડપર લખાવવા તેમજ બે અક્ષરના શબ્દો શોધી કઢાવવા તેમજ ત્રણ અક્ષરના શબ્દો શોધી કઢાવવા ને તે પાટીઆ ઉપર લખાવવા આ મુજબ છોકરાને જ્ઞાન થયા પછી પહેલી ચોપડીની શરૂઆત કરવી

૨ ૧ લા પાઠમાં જે શબ્દો આવે તેનું પૃથક્કરણ કરાવી દરેક અક્ષર જુદો વંચાવી પછી આખો શબ્દ વંચાવવો અને તે શબ્દ છોકરા ઓળખે છે કે નહિ તેની પાકી ખાતરી કરી તેવાજ બીજા શબ્દો શોધવાને છોકરાઓને ફરમાવવું આમ કરવાથી છોકરાઓ અક્ષરે અક્ષર વાંચી શબ્દો જોડતાં શીખશે તેથી ઉપલા ધોરણમાં વંચકનો વિષય સારો થશે.

૩ જોડણી આંખની મારફતે કરાવવી મતલબ કે શબ્દ જોઈને જોડણી કરે.

૪ પાઠોના ઉપરના શબ્દોનું પરિપક્વ જ્ઞાન થયા વગર પાઠ બદલવો નહિ પણ બીજે દિવસે તે પાઠ વંચાવવો.

લી. કર્તા.

પાઠ ૧ લો

દિવાળી-આસો વદ
અમાસ
અક્ષર-હરફ,દસ્કત
આંગણાંમાં-બારણામાં
ઘરેણાં-દાગીના.
ફટાકડા-ફટાકા
લીંપે ગુંપે-છાણ મ-
ટોડીથી ઓબોટ છે
દારૂખાનું-દારૂની બ-
નાવટની ચીજો.
સંભેરી—ચારી
લુગડાં—કપડાં
નિશાળ-એટલે ભ-
ણવાનું ઠેકાણું
રજા—છુટી
સઘળાં-બધાં
રાજી-ખુશી
છોડી=છોકરી
જરા-થોડી
પાછી વળી-ફરી
સામી-સનમુખ
એકવાર-એક વખત
ભેગી-એકઠી
વરસ-બાર મહિના
ખડી-એક જાતની
સફેદ માટી

ચુનો-પત્થરને પક-
વીને બનાવેછે તે
ધોળે છે=ચોપડે છે
સુંવરા-ખાવાની ચી-
જ
સાથીઆ-શુકનચિત્ર
દિવા-બત્તી
મુકે છે-મેલે છે
જમવાનું-ખાવાનું
સારાં-મજાનાં
પહેરે છે-ઘાલે છે
ઘાલે છે-પહેરે છે
ફોડે છે-છોડે છે
સૌ-બધા
ગીત-રાગથી ગાવું તે
દિવાળીના દિવસમાં-દિ
વાળીના દહાડામાં
ઘરઘર દીવા થાય-દ
રે ઘેર બત્તી સળગે
ફટાકડા ફડફડ ફૂટે-ફ-
ટાકાના અવાજ થાય-
બાળક હરખ ન માય-
છોકરાઓ ઘણા ખુશ
થાય છે

પાઠ ૨ જો.

વાર-અઠવાડીઆનો એ-
ક દિવસ
દહાડો-દિવસ
વાતો-બ્યાન
સવાર-મળસકું
કચેરીઓ-રાજદરબાર,
આફીસ
બંધ રહેછે-રજા પડેછે
દેવળ-દહેરૂં
સોમ-ચંદ્રમા, ચાંદો
કેડે-પછી
મંગળ-ભોમ
બુધ-સાત વારમાંનો
એક વાર
ગુરૂ-બ્રેસ્પત
બેસાડે છે-મૂકે છે
મુસલમાન-મોહોમેદન
જુમેરાત-ગુરૂવારની રાત
ચણા-ચણાને શેકીને
બનાવેલા તે
અઠવાડીઉં-સાત દિવસ
ફરીથી-પાછા, બીજી-
વાર
છેલ્લા-છેડેના

પાઠ ૩ જો

ફરતી—ચારેમેરે
વાડ—વંડો
દરવાજો—મોટું બારણું
પાટીઉં—લખેલું બોર્ડ
માંહે—અંદર
બતાવું—દેખાડું
બાગ—બગીચો
નાનો—નાનકડો
ફૂલ ઝાડ—ફળ ફૂલ
મોગરો—એક જાતના સફેદ ફૂલ
બીલી—પાંખડીઓ છૂટી પડી
ચંપેલી—એક જાતનો ફૂલનો વેલો
વેલ—વેલો, ભોંયપર પથરાતો છોડ
પાસે=નજીક
ગુલાબ—ગુલાબી રંગના એક જાતના ફૂલ
છોડ—છોડવા, નાનું ઝાડ
પાયએ—સીડીએ, રેડીએ
કસરત—શરીર કસવું તે
જગા—ઠેકાણું
વાવટા—નિશાન
રમત—ખેલ, ગમ્મત
ઘંટ—ઝાલર
વગાડવાને—બજાવવાને
મોગરી—ઘંટ વગાડવાનું લાકડાનું હથીઆર
મહેતાજી—ગુરૂજી
બેઠક—બેસવાની જગા
કલાકની શીશી—કલાક જાણવાનું યંત્ર
નકશો—નમુનો
ચિત્રો—છબીઓ
ટાંગેલાં—લટકાવેલાં
ખુણો—ખાંચો
ઘોડી—બોર્ડ મુકવાની બેઠક
લખોટાનું ચોકઠું—લાકડાના મજાનું ચોરસ આકારનું ચોકઠું
કમાડ—બે બારણાવાળી હરમારી
ચોપડીઓ—પુસ્તકો
ઘોડો }
કુતરો } જનાવરની જાત
કેળું }
દાડમ } ફળની જાત
માટીનાં—મટોડીનાં
બનાવેલાં—કરેલાં
વાહ—વાઃ
મજાની—સારી
રોજ—હમેશાં, નિત્ય
અહીં—આ ઠેકાણે

પાઠ ૪ થો

પરોઢીએ ઝટ ઉઠીને—સવારમાં વહેલા ઉઠીને
લેણું ઈશ્વર નામ—પરમેશ્વરનું નામ લેવું
દાતણ કરી નાહ્યા પછી—દાતણ કર્યાપછી નહાવું
કરવા પાઠ તમામ—પછી બધા પાઠ કરવા
કહ્યું કરો માબાપનું—માબાપનો હુકમ માનો
દો મોટાને માન—વડીલને માન આપો
ગુરૂને પ્રણામ સમાગમે—

મહેતાજીને માબાપ—બરાબર સમજે

મળશે સારૂં જ્ઞાન—જેથી સારી અક્કલ મળશે

જુઠું જરીન બોલવું—લગાર પણ ખોટું બોલવું નહિ

તજવું આળસ અંગ—શરીરમાંથી આળસ કાઢી નાંખવું.

હળીમળીને ચાલવું—સંપીને ચાલવું

રાખી સારો સંગ—સારી સોબત રાખવી

નિત્ય જવું નિશાળમાં—દરરોજ સ્કુલમાં જવું

ભણવું ચોડી ચિત્ત—મન લગાડીને શીખવું

ગુરૂની શિક્ષા માનવી—મહેતાજીની શીખામણ માનવી

રૂડી રાખી રીત—સારી રીત ભાત રાખવી

રાખો નહિ મન રમતમાં—રમતમાં ચિત્ત રાખવું નહિ.

સમજે સારી પેર—સારી રીતે સમજે

નિશાળમાંથી નીસરી—નિશાળમાંથી નીકળીને

જવું પાંસરૂં ઘેર—સીધા ઘેર જવું (રસ્તામાં રખડવું નહિ)

પાઠ ૫ મો

ટોપી—માથે પહેરવાનું લુગડું

ધોતલી—પોતડી

લાવી આપીશ—આણી આપીશ

અંગરખી—ફરતી ઘેરનું નીચું બદન

કાલથી—આવતા દિવસથી

મંગાવી—અણાવી

જોડી—ખાસડી, નાનાબુટ

દરજી—લુગડાં શીવનાર

બજારમાં—ચૌટામાં

સોંથી—પહોળા પાઇચાની સુરવાળ

સુરવાળા—સાંકડા પાઇચાનો લેંઘો

ફળીઆના—મહોલ્લાના

કોટ—અંગ્રેજી દેશનો અંગરખો

ચોઘરી—નાનો ચણીઓ

ઓઢણી—છોકરી પેહેરવાનું ત્રણ ગજનું લુગડું

પરીક્ષામાં—તપાસણીમાં

પાઠ ૬ ઠો

મેલાં—મેલવાળાં

કપડાં—લુગડાં

પહેરણ—માથામાંથી પહેરવાનું બદન

ખુણામાં—મોરીમાં

ડીલ—શરીર

ચોળીને—ઘસીને

જણાતો—દેખાતો

ચોક્ખાં—સાફ

ખરે—સાચે

ગંદો—ગોબો

રાજી—ખુશી

અફાય—અફકાય

ફોલ્લા—ગુમડાં
અસ—ઝીણા ફોલ્લા
તાવ—બોખાર, તપત
ધોવડાવવા—ધોઇ નંખાવવા
કદી—કદાપિ
ડાઘા—ડપકાં
ગંદવાડ—ગોજવાડ
માંદા—આજારી, શીક બિમાર
ચોખ્ખો મારો ઓટલો—મારો ઓટલો સાફ છે
ચોખ્ખો ઘરનો ચોક—ઘરનો ચોક સાફ છે
ચોક્ખાં લુગડાં જેઇએ—લુગડાં સાફ દેખાને
ચોક્ખું કહે સૌ લોક—બધા લોક ચોખ્ખા કહે
ચોક્ખું મારૂં મુખડું—મારૂં મોં સાફ છે
ચોક્ખા મારા હાથ—મારા હાથ સ્વચ્છ છે.
ચોક્ખું મારૂં ઉર ત્યાં—મારૂં મન સાફ છે ત્યાં બેસે જગના નાથ—પરમેશ્વર બિરાજે છે

પાઠ ૭ મો

વરસગાંઠ—શાલગીરી, જન્મદિવસ
દાતણ—બાવળની સોટીનો કકડો
ઝટ—જલદી
પૂછ્યું—સવાલ કીધો
પૂરાં—બરાબર
હસી પડ્યાં—ખુશ થયાં
ક્યારે—કેવારે, કયે વખતે
કંસાર—ઘણુધારી લાપશી
ભાણો—બેનનો છોકરો, ભાણેજ
તેડાવ્યાં—નોતર્યાં
ભાવ્યો—પસંદ પડ્યો
મંડ્યો—મચ્યો
કઢી [illegible] લોટ નાંખી ઉકાળે છે તે
ગડગડ્યો—ગડકાડ્યો
જમી રહ્યા—ખાઇ રહ્યા
પાનસોપારી—પાનની બીડીને સોપારી
બીડાં—પાનમાં કાથો ચૂનો સોપારી મુકી વાળેલા તે
આપ્યાં—આલ્યાં

પાઠ ૮ મો

સગાં—સંબંધી
વહુ—બૈરી
વર—ધણી
જુદી—નોખી

પાઠ ૯ મો

માને દેખી બહુ હરખાઉં—હું માને જેઇને ઘણો ખુશ થાઉં
દોડી દોડી સામે જાઉં—દોડતો દોડતો તેની સામે જાઉં
ચાંપે લઇને છાતી સાથ—મને લઇને છાતી સાથે દબાવે
બાઝી દઇને ભીડે બાથ—બે હાથે દબાવી બચ્ચી કરે

ધવરાવે લઇ ખોળામાંય–ખોળામાં લઇને પોતાનું દૂધ પાય

પંપાળીને રાજી થાય–હાથ ફેરવીને ખુશી થાય

મારૂં મુખ જોઇ હરખાય–મને જોઇ ખુશી થાય

દુખડાં સર્વે ભૂલી જાય–બધાં દુઃખ વીસરી જાય

મીઠા લાગે મારા બોલ–મારૂં બોલવું પ્યારૂં લાગે

જાણે પંખી કરે કલ્લોલ–જેમ પક્ષી ખુશી થાય તે પ્રમાણે

મારૂં ખાવું આપે માત–મા મજાનું ખાવાનું આપે

બહુ સંભાળે મારી જાત–મારાં શરીરની બહુ જાળવણી રાખે

રડતો જાણી મને લગાર–મને જરા પણ રડતો જોઇ

ગભરાતી દોડે તે વાર–તે વખતે એકદમ દોડતી આવે

હસું રમું તો બહુ ખુશ થાય–જો હું ખુશીથી રમું તો તું બહુ ખુશ થાય

ઊંઘાડવા તું હાલો ગાય–ઊંઘાડવાને માટે તું હાલરડાં ગાતી

માંદા પડતાં ઓસડ પાય–માંદો પડું ત્યારે દવા પીવડાવે

પેટ ભરી માડી ન ખાય–મા પેટ ભરીને ખાય નહિ

સૌથી તારૂં હેત અપાર–બધા કરતાં તારૂં હેત ઘણું છે

બહુ માનું તારો આભાર–હું તારો ઘણો ઉપકાર માનું છું

પાઠ ૧૦ મો.

પાસ—પાસે

સલામ–કપાળપર હાથ લગાડી માન આપવાની રીત

અદબ–બે હાથવાળી છાતી સાથે રાખવા તે

પાછળ—પછવાડે

પૂઠે–પાછળ

ઓટલો–બારણાં બહારની જગો

નીચે ઉતર્યા–નીચે ગયા

ઓરડામાં–ખંડમાં

ગાદી–રજવાડી ઊંચી બેઠક

દીકરો—છોકરો

મોટા—વડીલ

બાવાજી–બાપાજી

તે પ્રમાણે–તે મુજબ

માંડ્યું–શરૂ કર્યું

વખાણ—તારીફ

માન–આબરૂ

મોટાંને–આપણા કરતાં વડીલને

પેઠે—માફક

સુખી થશો–મજેમાં રહેશો

પાઠ ૧૧ મો

ઉજાણી—મીજબાની, જ્યાફત
ક્યાં—ક્યે ઠેકાણે
વાડામાં—ઘરની પછાડીની ખુલ્લી જગામાં
આસોપાલવ—શુભ પાંતસનું ઝાડ
વિના—વગર
વહાલાં—પ્યારાં
પૌંઆ—ભાત શેકી ખાંડીને બનાવેલા તે
ધાણી—જુવાર, બાજરી, મકાઈને શેકેલા તે
વઘારેલાં—વઘાર દીધેલાં
લીંબુ, બોર, દરાખ, નારંગી—ફળનાં નામ છે
ખારેકી—ખારેકના આકારના
દળ—લોટને શેકીને તેમાં ઘી ખાંડ નાંખીને બનાવેલું તે
દાદી મા—ઘરડી મા
રાંદેરી—રાંદેરમાં થતાં
વડે—થી
શેતરંજી—પાથરવાનું સુતરાઉ બીછાનું
પાંદડાં—પાંતરાં
કુલડીઓ—નાના ચડવા
હાર—ઓળ
પીરસ્યાં—મુકયાં
ઠેકાણે—જગોએ
ચટણી—આદુ મરચાં વિગેરે છુંદી બનાવેલી તે
વીણ—સાફ કરી
મજા—ગમ્મત
ખુબ—બહુ, વધારે

પાઠ ૧૨ મો

હોડી—સઢવાળો મોટો મછવો
તાપ—તડકો
એકઠા—ભેગા
લોક—આદમીઓ
તળાવ—નાનું સરોવર
ખેંચે છે—તાણે છે
પવન—વા
પછાડી—પાછળ
સરત—હોડ, હારજીત
નબળી—કમજોર
ચોભો—અટકો, વિસામો લો
જીત્યો—ફાવ્યો
ચાલ—રીતભાત
સુંદર—સારી
સહેલ—મોજ

પાઠ ૧૩ મો

મજાનો—સારો
ખાંટ—બૈરાંના કાપડાનો રેજો
ઇનામ—સરપાવ, ભેટ
કાંચળી—કાપડું
રડતી—રોતી
રડ્યા—રોયા
સમજાવી—પટાવી
છાની—મુંગી
બદલામાં—સાટામાં, અવેજમાં
પકડી—ઝાલી,
નજર—નીઘા
રજા—પરવાનગી

પાઠ ૧૪ મો

ફેંકાફેંકી—નાંખીનાંખી
પાળી—ડોર

દેડકાં-પાણીમાં રહેનારાં ચોપગાં પ્રાણી
પથરા—ઢેફાં
ધડાધડ—ધડાફડ
વાગ્યા—લાગ્યા
ખમાયા નહિ—વેઠી શક્યા નહિ, ખમી શકાયા નહિ
ગરીબ—નહિ દુઃખ દેનારા
માર્યા જઈએ છીએ—મરી જઈએ છીએ
ડાહ્યો—શાણો
અરે—રે (નામ લીધા વગર બોલાવવું તે
ખરી—સાચી
ઇજા—નુકસાન
પ્રાણીઓને=જીવોને
બંધ—સમાપ્ત
સંભાળીને—સાચવીને
દુઃખ—ઇજા
નુકસાન--ગેરફાયદો, હાણી
રમતગમત કરતાં—કદાપિ ખુશ મીજાજથી રમતાં
કરવું નહિ નુકસાન=નુકસાન કરવું નહિ
ખોટી રીતે ખેલતાં--નઠારી રીતે રમતાં
ભારે થાય હાણ--ઘણું નુકસાન થાય

પાઠ ૧૫ મો

પાય—પીવડાવે
ઘુંઘાય છે—અગડાય છે કચડાય છે
દુઃખ—હેરાન, ઇજા
ખોલી--સાફ કાઢીને કહી
તળે—નીચે
નીકળવાને--નીસરવાને જવાને
ફાંફાં-વલખાં, ખોટીમહેનત
ઢોર—ચોપગાં જાનવર
દેવું નહિ--આપવું નહિ
સંભાળ--બરદાશ
વખતસર--નિયમસર
જગા—રહેઠાણ
સાફ—ચોકખાં
નીરવાનું=નાંખવાનું
ઘાસ—ખડ
ખીજ્યા—વઢ્યા
ખોળ—ચોખા
વાદ—હોમ, સરત
છેક—તદન
ભુલીજ—વીસરીજ
ગજા—શક્તિ, બળ
દયા—રહેમ, મહેર

પાઠ ૧૬ મો.

આલો—દીંડો
નવી—નવીન, નહિ જોયલી
એનઘેન—છોકરાની રમત
મજા—ગમ્મત
નક્કી—ખચિત, પાકું
દાવ—વારો, વખત
જણ—માણસ
ખોળામાં—બે પગની વચમાં
અંધકર—મીંચ

વારાફરતી-એકપછીએક
તૈયાર-તત્પર
સવાલ-પ્રશ્ન
પૂછ—કર
દીવાબેન—આંખનું મીચવું
હોશિયાર—ચંચળ
સેળભેળ—ભેળસેળ, એકઠા
પારખી—ઓળખી
સંતાવા—છુપાવા
છૂટશે—મોકળો થશે
પકડી—ઝાલી
અડશો—અડકશો
મચી જશો-મુક્ત થઈ જશો [તમારો વારો આવશે નહિ]
છોડી—મૂકી
છુટો—છોડી દીધેલો
લાંબો વખત-ઘણીવાર
ફીકર—ચિંતા
આપ-આલ, દે
ઓળખ—પિછાન
શાબાશ—ધન્ય

પાઠ ૧૭ મો.

દેશાઈ—જાગીરદાર
છૈયાં—છોકરાં
લડે—વઢે
ગાળો—નઠારા બોલ
જુઠું—ખોટું
હેત—પ્યાર
ચપ્પુ—ધારદાર છરી
આણ્યો—લાવ્યો
વખાણ્યો—પસંદ કીધો
દેખે—જુએ
પાઘડી—મરદને માથે પહેરવાનું લુગડું
કાપ—ચીરો
પૂરો થયો—ગયો
કાપ્યા—કાપ મૂક્યા
જોયો—દીઠો
નીકળ્યા—નીસર્યા
કોણે—ક્યા માણસે
ભેગા—એકઠા
ગભરાયો—અકળાયો
વહાલું—પ્યારું

પાઠ ૧૮ મો.

સીમમાં—ખેતરમાં
ચારતો—ચરાવતો
અમથી—ખોટી
બૂમો—ધાંટા
ધાજો—આવજો
આસપાસ—આજુબાજુ
ખેતરવાળા—ખેતરમાં કામ કરનારા
વાઘ—ફાડી ખાનારું જાનવર
ક્યાં—કયે ઠેકાણે
ભણી—તરફ
હસવા—ખુશ થવા
મંડી—મચી
બાપડા—બિચારા
શરમાઈ—લજવાઈ
બહુ ખોટું—ઘણું નઠારું
ખરેખરો—સાચેસાચો
સાચી—ખરી
માની નહિ—કબૂલ કરી નહિ
બકરાં—બોકડાં
બચ્યાં=ઉગર્યાં
પોકેપોક=ધાંટો પાડી રડવું
છેતર્યા=ઠગ્યા
બૂમ=અવાજ
ખોટી માની=કબૂલ કરી નહિ

વારે ધાયા=મદદે આવ્યા
વાદ=હોમ, શરત
જે જન મસ્કરી કરવા જાય-જે માણુસ મજાક કરવા જાય
મોડો વહેલો તે સપડાય-તે માણુસ પહેલાં કે પછી પકડાઇ જાયછે
જુઠાણું જલદી પકડાય—ખોટાડું જલદી બહાર પડે છે
આખર જુઠો જણ પસ્તાય-આખરે જુઠો માણુસ દીલગીર થાયછે
પત્થર=શિલાનો કકડો

પાઠ ૧૯ મો.

ચળકેછે-ઝળકેછે, ચળકાટ મારે છે
સિંહ=ફાડી ખાનારૂં જાનવર
પુઠે—પાછળ વાંસે
બચ્ચું—બાળક
વનમાં—જંગલમાં
દૂર—આઘે
નીકળી ગયાં—નીસરી ગયાં
વડ—મોટું ઝાડ
વડવાઇ--વડની લાંબી દોરી, વડના ફાંટા
હીંચકા—ઝોલા
બાવો—સાધુ
દાંત—મોંમાનું ચાવવાનું હાડકું
લાંબા—મોટાં
આંખ--જોવાની ઇંદ્રિય
લાલ ચોળ--ગુસ્સાવાળી
જટા--લાંબા માથાપરના કેશ
તળે—નીચે
એકદમ—એકાએક
બીતો—ડરતો
લડવું—વઢવું
હસી પડયો—ખુશ થયો
કુદકો—ફાળ
ઝાંગરી—બાળકને પગે પહેરવાનું ઘરેણું
મણી--કીંમતી હીરો
સોનું--પીળા રંગની કીંમતી ધાતુ
કુંવર--રાજાનો છોકરો
ઋષિ--તપસ્વી
જંગલમાં--વનમાં

પાઠ ૨૦ મો

ભિખારી=ભીખ માગનાર
ભજન=સ્તવન, પરમેશ્વરના ગુણ ગાવા તે
ગાય છે=લલકારે છે
અન્ન=અનાજ, ધાન્ય
આંધળો=આંખે દેખાય નહિ તે
હજુ સુધી—અત્યાર સુધી
અપંગ—લુલો
ભુખ્યો—ખાવાને તત્પર
આપત—આફત,
ફીકર—ચિંતા
ગજવામાં—ખીસામાં
ભગવાન—ઇશ્વર
ભલું—સારૂં, કલ્યાણ

પાઠ ૨૧ મો

ચંદ્ર સુરજ અને અગણિત તારા—ચંદ્રમા, સુરજ

૧૯૮૬

અને ગણાય નહિ એટલા તારા

ક્યાં ઉજાસને કામ—અજવાળાને માટે બનાવ્યા

કદી હું વીસરૂં નહિ પ્રભુ નામ—હું કદાપિ પરમેશ્વરનું ભજન ભુલીશ નહિ

બહુ ઉપયોગી આપી હવાતેં—તેં ઘણીજ ઉપયોગી જે હવા તે આપી છે

બેસે નહિ કંઇ દામ—કે જેના કંઇ પૈસા બેસતા નથી

અન્ન દીયે છે વરસાદેથી—વરસાદ વડે અનાજ પકવે છે

પાળે જીવ તમામ—બધા જીવોનું પોષણ કરે છે

ગાય ભેંસને દૂધ દહીં દેવા=ગાય ભેંસને દૂધ દહીં આપવા માટે

સરજાવી સૌ દામ=બધે ઠેકાણે પેદા કીધી

ઝાડ પાન ફળ ફુલ બનાવ્યા=ઝાડ પાલો ને ફળ ફુલ તેં બનાવ્યા

આંબો ગુલાબ અને બદામ=આંબા ગુલાબને બદામો

દયા કરી સેવકને આપો=મહેર કરીને તમારા દાસને [મને] આપો

બહુ વિદ્યા સુખધામ=ઘણી વિદ્યા સુખને હીંમત

પાઠ ૨ મો.

સુલતાન=મુસલમાન રાજા

અલ્લાની=ઈશ્વરની

મહેરથી=મહેરબાનીથી

ઘડપણમાં=બુઢ્ઢા પણમાં

શાહજાદી=સુલતાનની છોકરી

અવતરી=જનમી

ખાણું=ખાવાનું

પરીઓ=અપ્સરાઓ, ખુબસુરત બૈરી

નોતરી—કહેણ કર્યું

ઘરડી=બુઢ્ઢી

થાળીઓ=મોટી [illegible] રકાબી

ગુસ્સે=ક્રોધે

વિદ્યા=સરસ્વતી

ભેટ=સોગાદ, ઇનામ, બક્ષીસ

પડદો=આંતરો[કપડાનો]

સંતાઇ=છુપાઇ

બદદુવા=ખરાબ આશિષ

તરાક=રેંટીઆની અણીદાર લોખંડની સળી

ઊંઘ=નિદ્રા

કિલ્લામાં=ગઢમાં

રેંટીઓ=રૂ કાંતવાનો સંચો

દીલગીરી=અફસોસ

સાદી=લગન

પાઠ ૨૩ મો

ઉંદરડી=ઉંદરની માદા

ભંડારીઆમાં=[illegible]

લાડુ=મોદીક
રોટલી=રોટી
ભાત=બાફેલા ચોખા
સારા=મજાના
ઘર=રહેવાનું ઠેકાણું
આણ્યું=લાવ્યા
આકું=દાણું
પોળી=પડવાળીરોટલી
મણા=ખામી, કસર
રૂપાળા=સારા,
ઉંદરીઉં=કોળવાઇ
જોગજોગે=નસીબને આધારે, એકા એક
બેઠી=બેશી
દુખનો=આપદાનો
પાર=છેડો
નીકળાત=નીસરાત
વલે=હાલ, દશા, હવાલ

પાઠ ૨૪ મો

પીપળો=એક જાતનું પવિત્ર ઝાડ
પોલમાં—પકાશમાં
દર—બાકું
સાપ—લાંબી દોરી જેવું વાંકુંચુંકું ચાલનારૂં પ્રાણી
ઝેરી=ઝેરવાળા
રસ્તાપર—માર્ગમાં
બીતો=ડરતો
પંખી=પક્ષી
ફુંફાડા=ફુંક મારી બોલતું
મારી નાંખતો=ચગદી નાખતો
ખૂંદી=ચકદી, ચગદી
ફેણ=સાપની પોહોળી કરેલી ગરદન
ડોલાઈ=મોટાઈ
લોહી=રૂધિર [એનો રંગ લાલ હોય છે]
વળગીને=બાઝીને
ચપકા=ડંખ
પછાડી=અફળાળી, પટકી
ભેગી=એકઠી
મરી ગયો=પહોંચી ગયો, મરણ પામ્યો
જોરાવર=જબરો, જોરવાળો
જીવ લીધો=મારી નાંખ્યો
ઝાઝા નબળા લોકથી—ઘણા કમજોર માણસથી
કદીન કરીએ વેર=કદાપિ દુશ્મનાઇ કરવી નહિ
કીડી કાળા નાગનો=કીડી મોટા સાપનો
પ્રાણજ લે આપેર=આવી રીતે જીવ લીધો

પાઠ ૨૫ મો

ઘરડાં લુલાં આંધળાં=બુઢ્ઢાં લંગડાં અને આંધળાં
ગરીબ માને બાપ=ગરીબ માને બાપ
માધવ તેનો દીકરો=તેનો દીકરો માધવ હતો
સેવા કરે અમાપ=ઘણી ચાકરી કરતો હતો
માધવને માબાપ કહે=માધવને એના માબાપ કહેતા
સાંભળ મનની વાત=મા-

રા. મનની વાત ધ્યાન- માં લે
મનને આંખો હોત તો =જો પૈસા ને આંખો હોતતો
તીરથ કરવા જાત=જા- ત્રા કરવા જતે
મન પરખી માબાપનું= માબાપનું મન જોઇને
કરવા ધારી સુખ=સુખ. આપવા વિચાર કીધો
કાવળ કરીને ફેરવું=જુ- દા જુદા સિકા બનાવી તેમાં બેસાડી ફેરવું
તો જાએ આ દુઃખ= તો આ આપદા દૂર થાય
મનસુબો એવો કરી= એવો વિચાર કરી
કરી કાવડ તૈયાર=કાવડ તૈયાર કરી
બે પાસે બેસાડયાં= બે બાજુએ બેસાડયાં

માત પિતા તે વાર=તે વખતે મા બાપને
ખાંધે કાવડ ભેરવી=ખ- ભાપર કાવડ મુકી
તીરથ કરવા જાય=જા ત્રા કરવાને જાય છે
સાધવના આ હેતથી= સાધવના આ પ્યારથી
સૌને અચરજ થાય= બધાને નવાઈ જેવું લાગે છે
ધનધન આવા દીકરા= સાબાશ છે આવા દી- કરાને
ધન ધન માને બાપ= મા બાપને પણ શા- બાશ છે
દીકરા સારા હોયતો= છોકરા સારા ઉઠયા હોય તો
રહે નહિ સંતાપ=રી- કર રહે નહિ
સઘળા તીરથ ફેરવી= બધી જાત્રા કરાવી

ઘેર ગયો જેવાર=જે વખતે ઘેર રીધાવ્યો
માતા પિતા રાજી થ- યાં=મા બાપ પણ ખુશી થયાં
દે આશિષ અપાર=ઘ- ણીજ દુવા દીધી
સરજ બજાવી દીકરે= છોકરાએ પોતાનો ધર્મ બજાવ્યો
કીધી પ્રભુએ મેર=પ- રમેશ્વરે મહેરબાની કીધી
સુખ આપે માબાપને= જે માબાપને સુખ આપે
થાય લીલા લહેર=તો પરમેશ્વર બધી રીતે કલ્યાણ કરે

પાઠ ૨૬ મો

કાગડો=કાળા રંગનું પક્ષી
ચતુરાઈ=ડહાપણ
તરસ=પ્યાસ, શોષ

કુંજો=લોટવો
આમતેમ=આજુબાજુ
માંહે—અંદર
ફાંફાં—ખોટી મેહેનત
બાજુ—કોર
ઊંડું—ઘણું જ નીચું
વિચાર=મનસુબો
ઉપાય=ઇલાજ
સુઝી આવ્યો=માલમ પડ્યો, જણાયો
કાંકરા=નાના પત્થરના ટુકડા
આખરે=છેલ્લે, છેવટે
ખોળી જોઈ=શોધી જોઈ
રાજી=ખુશી
મટાડી=ઓલવી, દુર કરી
ચ્યતો=કુદતો
છુપાઈને=સંતાઈને
ઊંડું પાણી કુંજનું=લોટવાનું પાણી ઊંડું હતું
ઉપર લેવા કાજ=ઉપર લાવવાને માટે
કંકણું નાંખી કાગડે=કાગડાએ કાંકરા નાંખ્યા

પાણી પીધું આજ=આજે પાણી પીધું
ધીરજને ચતુરાઈથી=સબુરી ને ડાહ્યાપણાથી
કામ કઠણ જે હોય=જે અઘરૂં કામ હોય
જલદી પાર મુકાય છે=થોડી વારમાં પુરૂં થાય છે
ભલે કરી સૌ જોય=ભલેને બધા માણસો કરી જુઓ

પાઠ ૨૭ મો

કાપણી—અનાજ, ઘાસ વગેરે કાપવાનું કામ
પટેલ=ગામનો ઉપરી
થાકીને= થાકી જઈને
મહેનત=યત્ન, શ્રમ
આથમતા=અસ્ત પામતા
વઢાઈ=કપાઈ
મદદ કરીશ=આશરો આપીશ
સાદ—અવાજ
મલકાવી=હસવા જેવું મોં કરી
બેટા=દીકરા
બાથમાં=બગલમાં
ભાથું=કોરૂ ખાવાનું
તાજા=તૈયાર
ઉના ઉના=ગરમ
માખણ=છાશના ઉપર ચીકણું ચીકણું તરી આવે છે તે
વંતાક=વેગણ
શાક=ભાજી પાલો
ભાણ બુડે=સુર્ય અસ્ત પામે
દાતરડાં=ઘાસ વગેરે કાપવાનું વાંકું હથિયાર
ચાર=ખેતરમાં પાડેલા આડા ઊભા લીટા

પાઠ ૨૮ મો

ઘઉં=અનાજની જાત કે જેની રોટલી થાય છે તે

પાથરા-છુટા ના-ખ્યાને

તડકે=સુરજની ગરમીથી

સુકાવવા=હવા કાઢી નાંખવા

ગાડું=માલ ભરવાનું વાહન

દેખાવ=ચિતાર

ખળી=અનાજના દાણા છુટા પાડવાની જગા

ભોર=મળસકું

ઠાલવ્યો-ખાલી કીધો

હાલરાને=હાલાને

હાંકી=હંકારી

પગર=પાર (અનાજનો)

પટલાણી=પટેલની બા-યડી

કહાડીઆ=કહાડા

ઉપણી=ઝાટકી

કુંવર=કુમળી

ઢગલા=ઢગ, ગંજ

પાક=પેદાશ

કારભાર=કાજકામ

હરખ=ખુશી

ખાજ=ખમાતોજ

હોંસીલી=ઉમંગી

ડાહી=શાણી, ચતુર

પાઠ ૨૯ મો

આવો આવો આજ=આમ આવો આમ આવો

હે બાળકો તમામ=અરે તમે બધા છોકરાઓ

આપણે ઉમંગે કરીએ==આપણે હોંસથી કરીએ

કાપણીનું કામ=કાપવા-નું કામ

જો જો પેલી વાદળીઓ=જુઓ જુઓ પેલી વાદળી

વરસીને ચાલી જાય=ખાલી થઈ ચાલી જાય છે

બાર માસનું અનાજ પીરસી=આખા વરસનું અનાજ મૂકી

સંપે રહે સદાય=હંમેશાં સંપથી રહે છે

ખેતરમાં ઉભરાયો છે=ખેતરમાં ઘણુંજ અનાજ પાકયું છે

કેવો સુંદર ફાળ=પાક ઘણો સારો છે

લણીએ ચાલો ખંત ધરીને=ચાલો આપણે મંડ્યા રહીને લણીએ

કાંકરીએ સૌ કાલે=શું કરવા કાલે કરીએ

વાંકું દાતરડું લઈ હાથે=હાથમાં વાંકું દાતરડું લઈને

ઉંડાં કાપો આમ=આવી રીતે કણસલાં કાપો

લઈ ખળામાં ઢગલો કરતાં=ખળીમાં લઈ જઈને ઢગ કરતાં

રાખો હૈયે હામ=મનમાં હિંમત રાખો

અનાજની લણણી પૂરી થઈ=અનાજ કાપવાનું કામ પૂરું થયું

કાપો સર્વે ઘાસ=બધા મળીને ઘાસ કાપો

ચાર ઘાસની કોળી લઈ

=ચાર બચકા ભરી
એકઠા કરીને
મૂકો સૌ આ પાસ=બ-
ધાએ આ તરફ મૂકો
પૂળા કરી ગાડામાં નાંખી
=પૂળા બાંધીને ગાડામાં
નાંખી
પૂરૂં કરીએ કામ—કામ
પૂરૂં કરીએ
ઘેર જઇ વાળુ કરી સર્વે
=ઘેર જઇને બધા વા-
ળુ કરીને
લો ઇશ્વરનું નામ=ઇશ્વ-
રનું ભજન કરો

પાઠ ૩૦ મો.

આવો બાળકો આવાર
—બાળકો તમે આ-
વખતે આવો
દીસે જો ખળાં તૈયાર-
ખળીઓ તૈયાર દેખા-
ય છે
કૂંડાંમાં રહેલું અનાજ-
-કણુસલાંમાં જે અના-
જ હતું તે
ચાલો છુટું કરીએ આ-
જ—ચાલો આજે જુદું
પાડીએ
બળદો ગોળ ફરતા જે-
મ—જેમ બળદો ગો-
ળાકારમાં ફરે છે તેમ
ફરીએ આપણે સૌ તેમ
—તેમ આપણે બધા
ફરીએ
કૂંડાં જો સરસ પીલાય-
જો કણુસલાં સારી રીતે
છુંદાય
છુટા કણુ તરત તો થા-
ય—તો દાણા તરત
છુટા પડે
ભરીએ ટોપલામાં આમ
—આવી રીતે ટોપ-
લામાં ભરીએ
ઉપણીએ અનાજ ત-
મામ—બધું અનાજ
ઝાટકી નાંખીએ
ફુંસા ઉડી જો જો જા-
ય—જુઓ જુઓ પેલાં
ફોતરા ઉડી જાય છે
[હવાથી હલકા હોવા
ને લીધે]
નીચે કણુ બધા વેરાય-
નીચે બધા દાણા વે-
રાય છે.
લઇએ કોથળાઓ સાથ-
સાથે કોથળાઓ લઇએ
ભરીએ આમ હાથોહાથ
—આવી રીતે હાથોપાટી
ભરવાનું કામ કરીએ
કરીએ મેહુતોનું કાજ—
મેહુતનું કામ કરીએ
મહેનતનું મળે ફળ આ-
જ—આજે મજુરીનું
ફળ મળે,

પાઠ ૩૧ મો.

સાંજે—દીવા બત્તીની
વખતે
મેદાનમાં—ખુલી જ-
ગામાં
ફરવા—સહેલ કરવી,
હવા ખાવા
નીચે ઉતરી ગયો—ની-
ચાણમાં ગયો

ગગન—આકાશ
આકાશ—ગગન
જેવડો—બરાબર
ઉગે છે=ઉદય થાય છે
આથમે છે=અસ્ત પામે છે
અજવાળું—ઉજાસ
ઝાંખો=થોડા તેજવાળો
કામઠા=વાંસની લાકડીનું બનાવેલું તે
પાતળો=બારીક
વળેલા=ગોળાટ પડતા
છેવટે=આખરે
ઝગઝગે છે=પ્રકાશે છે, તેજ કરે છે
દેખાતા=જણાતા
વાદળાં=આભલાં
ચાલો=હીંડો
વહેલા=જલદી

પાઠ ૩૨ મો

ઢંકાઈ=છુપાઈ
ફોરાં=મોટાં ટીપાં
રમવાનું=ખેલવાનું
બી=બીજમાં
ભોંયમાં=જમીનમાં
ભીની=ભેજવાળી
પોચી=નરમ
દરિયો=સાગર, સમુદ્ર
રથમાં=ઘુમટવાળી બળદની ગાડીમાં
ખેંચનાર=તાણનાર
પવન=વાનું વાવું

પાઠ ૩૨ મો.

મજા=મોજ
ગામડાંમાં=થોડાં ઘરની વસતીમાં
રેલો=પ્રવાહી પદાર્થનું વહેવું
ખોદતું=ખોદાણ કરતું
કચરો—માટી
ખેંચી—તાણી
બિચારા=બાપડા
પછડાતા=અફળાતા
થોભ્યા—અટક્યા
આવરે વરસાદ=વરસાદ તું આવ
ઝરમરીઆ પ્રસાદ=મીઠો મીઠો, ધીરે ધીરે
ઉની ઉની રોટલી=જેમાં ગરમ ગરમ રોટલી
કારેલાંનું શાક=શાકમાં કારેલાં
આવરે વરસાદ=વરસાદ તું આવ
નેવલે પાણી=નેવમાં પાણી આવ
નઠારી છોકરીને=ગંદી છોકરીને
દેડકે તાણી=દેડકાએ ખેંચી

પાઠ ૩૩ મો

ઢેફું=માટીનો ઈટાળો
પોચું=નરમ
ઘસીએ=બંનેને સામાસામી લગાડીએ
ભુકો=રજ
ઝીણી=બારીક
રેતી=પથ્થરનો નાનો ભાગ પથ્થર ઘસાવાથી થાય તે
મટોડી=માટી
પ્યાલામાં=કપમાં, ગલાસમાં
ડોળું=કચરાવાળું
નીતર્યું=મેલ વગરનું
ઘસડી=તાણી, ખેંચી
નદી=વહેતું પાણી સમુદ્રમાં જાય તે

કાદવ—કીચડ
કઠણુ—સખત
ધાર વાળાં—અણીદાર
તળીએ=નીચે
ગોળ—દડાકાર
ઘર=મકાન
કામમાં—ખપમાં
શાઇ—રૂસનાઈ
ચુસી લેછે=શોષી લે છે

પાઠ ૩૪ મો

ઈંટવાડો—ઈંટ પાકે છે તે જગા
ભોંય—જમીન
ઈંટ=માટીનો લંબચોરસ આકાર કરી પકવેલી તે
નળીઆં—કવેલાં
પીળી=પીળાટપર
રાતી—તામડી
ભુરી—આસમાની
તપાસી—તપાસ કરી
ચીકણી=ચીકાસવાળી
ભાગ=હીસ્સા
સરખા=બરાબર
વાડકી—પ્યાલી
ઉતરી—ગયા
કાણું=છિદ્ર
કણુક=લોટને પાણીથી બાંધે છે તે
ઘાટ=આકાર
રેડીજો—રેડીને તપાસકર
ઘડો=ગાગરથી નાનું વાસણુ
ભઠ્ઠી—મોટો ચુલો
પકવીએ—ગરમી લગાડીએ
કોઠી—અનાજ ભરી મુકવાનો નાનો કોઠાર
કોડીઆં—માટીના પ્યાલાં
સીંચ્યા—ગોઠવ્યા
તાપ—ગરમી
તૈયાર થશે—કામ લાગે એવાં થશે

પાઠ ૩૫ મો

છેટે—આઘે
લુહાર—લોઢાના ઘાટ બનાવનાર
ધમણુ—વાયુ કવાનો સંચો
સળીઆ—ગોળ લોઢાનો કકડો
ચળકતા—ચળકાટમારતા
[illegible]—[illegible]
તપાવ્યો—ગરમ કર્યો
લાલચોળ=અગ્નિજ ગ
એરણુ—હથોડા માર વખતની બેસણી ઠાની થાય)
હથોડા=લોઢાનો કા
ટીપ્યો=ટપેર્યો
જતરડો=તાર ખેંચવાનું હથીઆર
તાર=તાંતણો
શાનો=કઈ ચીજનો
ખેંચાય છે—તણાય
ફરી=બીજીવાર
સોનું
રૂપું
તાંબુ
પિત્તળ } ધાતુઓ
લાલ=રાતા
ઓછા વત્તા-કમી જા
ધાતુ=ગરમી લગાડ જેનો રસ થાય તે

પાઠ ૩૬ મો

દુકાન—હાટ,(શોપ) વેચવાની જગા
ઓળખતા=પીછાન
તાંબુ=એક જાત લાલ રંગની મૂળ
ઢબુ—બે પૈસા (અર્ધ

ભારે=વજનવાળા
પૈસા=સવાકા
અડધો=આઠ આના
લગભગ=આશરા પડતો
પાવલી=ચાર આના
બે આના=આઠ પૈસા
જ઼ટાવ્યા=છુટા પાડયા

પાઠ ૩૭ મો.

કુહાડી=લાકડા ફાડવાનું ઓજાર
સોય=લુગડાં સીવવાનું હથીયાર
તકરાર-વઢવાડ[લડાલડી]
ધાર=વહેતી કોર
પાનું=પત્તું
ચીરું છું-ફાડું છું
મુદર=કુહાડીનો ઉપલો ભાગ
જીવ=પ્રાણ
લાકડફાડ=લાકડા ચીરનાર
તોબે=બરાબર
નાકું=કાણું
સખત-મજબૂત
હાથો-હાથમાં પકડવાનો ભાગ

ફાટફાટ-ચીરાઈ જાય એવું
અણી=તીણો ભાગ
ભલે-સારૂં
મોટાઇ-વડપણ
માને છે-ગણે છે
કોદાળી=ભોંય ખોદવાનું ઓજાર
વઢી-લડી
દીકરી-છોકરી
જમીનમાં-ભોંયમાં
પેદા થયા-ઉત્પંન થયા

પાઠ ૩૮ મો

માળી-છોડવા ઉછેરનાર
વાડી=નાનો બગીચો
ક્યારા-પાણી ભરેલા નાના ખાડા
આકાર-ઘાટ
ચોરસ-ચાર ખૂણા
ત્રિકોણ-ત્રણ ખૂણા
રોપ્યા-વાવ્યા
ગલગોટા-ફૂલની એક જાત
ફૂલે છે-પાકે છે
દાડમ-દાડમડીનું ફળ
લટકે-લટકે

વાર છે-મુદ્દત છે
જમરૂખી-જમરૂખનું ઝાડ
ડાળી-ઝાડનો ફાંટો
બતાવી-દેખાડી
મધપુડો-મધમાખીનો પૂડો
મધમાખી-મધ બનાવનારી માખી
ભરી-ખાલી
મધ-મીઠાશવાળો પ્રવાહી પદાર્થ
કૂવો-ઉંડો ખાડો કે જેમાં પાણી હોય છે તે
કોસ-કુવામાંથી પાણી કાઢવાનો ચામડાનો કોથળો, બળદ વગેરે
થાળાં-મથાળાં
લલકારતો-લહકારતો
નીકમાં-મોરીમાં,ઢાળમાં
લીલાછમ-ઘણાંજ લીલા
ખુશ ખુશ=રાજી રાજી

પાઠ ૩૯ મો.

છોડવા-નાના ઝાડ

સૂગીઉં—મૂળ
થડ—ઝાડનો વચલો ગોળ ભાગ
ડાંડીઓ—ડાંખળીઓ
ફૂટેલી—નીકળી આવેલી
પાંદડાં—પાંતરાં
કળી—ખીલ્યા વગરનું ફુલ
વાવીએ—રોપીએ
ઉખેડી—ઉપાડી
સુકાઈ=હવા જતી રહી
પ્રસરાય છે—ફેલાય છે
વેલો-પથરાતો છોડ

પાઠ ૪૦ મો

બીયાં—દાણાં
સિવાય=વગર, વિના
વાંકાં=વળેલાં
વધે છે—મોટા થાય છે
ટટાર=સીધા
મોં વાટે=છિદ્રોથી
નુકશાન કરેનું—નુકશાનકાર
વધે છે—મોટું થાય છે
ચામડી—ત્વચા, છાલ
છાલ—ઝાડની ચામડી
ખરબચડી—લીસી નહિ
સરખાં હોતાં નથી—નાનાં મોટાં હોય છે
ફળ—મેવો
ઉગતાં=મોટાં થતાં
વખત—મુદત, વાર
મેજ—ટેબલ
ખુરશી—નેતર ભરેલું બેસવાનું
ખાટલા—ઢોલીઆ
પાટલા—જમવા બેસવા માટે લાકડાના બનાવેલા તે

પાઠ ૪૧ મો

તુરીઆ, ગલકી } શાકની જાતો
વળગીને—બાઝીને
માંડવા—મંડપ,(ચાર થાંભલા ઉભા કરી ચાર આડા બાંધી વચ્ચે બાંધવું તે
છાપરા—ઘરનો ઉપલો ભાગ જે પર નળીઆં કે ઢાંક્યાં હોય છે તે
પથરાય—ફેલાય
ટીંગાઈને—ગુંચળાવળીને
વધે છે—મોટા થાય છે
તરબુચ—ફળની જાત
આરીઆં—ચીભડાં
ઉખેડ્યો—ઉંચકી લીધો
ટુંકા—નાના
ઊંડાં—જમીનમાં ઘણાં નીચાં
ઉતરતા—નીચે જતા
દોરડી—દોરી
વળી—ગુંચળું થઈ
ફુટેલાં—નીકળી આવેલાં
આંતરે—છેટે
ગાંઠા—ગાંઠ (સખત ભાગ કે જેવડે ઝાડ ટકી છે તે.)
ફુલ—સુગંધીદાર પદાર્થ

પાઠ ૪૨ મો

સુઈ—નિરાશ થઈ
ઉંઘમાં—નિદ્રામાં
ક્યાંથી—કયે ઠેકાણેથી
આંબો—કેરીનું ઝાડ
વાસ—સોડમ
મોર—આંબો, આમલીનાં ફુલ
ખરી પડ્યો—જમીનપર પડ્યો

દાણા-ઝીણી વસ્તુ
બાઝી-વળગી
ભારથી-વજનથી
નીચી-ઢળતી
નમતી-વાંકી વળતી
ડીલ-શરીર
ચામડી-ખોલ
છાલ-છોલ
ગર-માવો
ખાટો-ખટાશવાળો
(દાંત અંબાય એવો)
હજીએ-અત્યાર સુધી
ગોટલો-આંબાનું બી
જેમાં રહે છે તે
ગોટલી-આંબાનું બી
જતન-સંભાળ
બદલાઇને-ફેરવાઇને
પોચો-નરમ
તોડી-ઝાડપરથી ખેંચી
દાતણ કરજે-મોં સાફ
કરજે
ઘોળજે-દાબજે
ઢીલા-નરમ
રસ-સત્વ
ડીંટું-ડીચકું
ચુસી-શોષી
મોડા-ગળ્યો

છાલ-છોતરૂં
ફેંકી-નાંખી

પાઠ ૪૩ મો.

ટમે ચમે-ઉગાવે ઉ-
ગાવે
દોડે છે-ચાલે છે
હસતો-ઘુ ઘુ કરતો
શીંગડાં-જનાવરના મા
થાપર દેખીતાંહાડકાં
ઉગે છે તે
સામાં-સામાને
ચરે છે-ખાય છે
હલાવે-ધુણાવે
અમળાઇને=વળખાઇને
તુટી=કકડા થઇ
જડબાં=ડાચાં
કોળીઆ=બાચકા
ચાવ્યા=કકડા કર્યા
વાગોળે=ખાધેલું પાછું
લાવી પાછું ઉતારે તે
નિરાંતે=નચિંતથી
ખરી=જનાવરના પગના
તળીઆનું હાડકું
ઉપાડે છે=ઉચકે છે
ફાટ=ચીરો

બીની=બીનાશવાળી
દોડે છે=ચાલે છે
જાડું=દેખીતું ભારે
કઠણ=સખત, જાડી
ફરવું-ચાલવું
ગમે છે-પસંદ પડે છે
વગડાઉ-રાની, જંગલી
જોરાવર-જબરી
પુરીપડે-હરાવે, થક-
વી નાખે

પાઠ ૪૪ મો.

પેઠે=માફક
છુટા=જુદા
લાગ=દાવ
ટોળામાંથી=ઝુંડમાંથી
છટકી=દુર જઇ
ખાતું=ચરતું
ચારો-લીલોત્રી
ભાવતો=પસંદ પડતો
(સ્વાદ લાગતો)
કઠણ=અઘરૂં
માંડી-ગોઠવી
જાડા=દેખીતા મજબુત
ડરતા-ધોભાતા (હાલ્લા
કરે છે)
કુદકો=ફાળ

ગબડયું=નીચે ગયું
ચત્તુંપાટ=સીધું
ભરવાડ=ઘેટાં બકરા ચરાવનાર
શોધવા=ખોળવા
જોયું-દીઠું
ઉચકીને-ઉપાડીને
થાક ઉતરી ગયો-ચેન પડયું
ભૂલ-ચુક
સોબત-સંગત
પૂછડી-જનાવરની ગાંડનું ઢાંકણું, પૂચ્છ
ઊન-ઘેટાના વાળ
ભાર-બોજો (વજન)

પાઠ ૪૫ મો.

જાડું-ઘટ્ટ, (આંગળીપર રહે એવું)
મીઠું-મીઠાશવાળું
ગુણ-ફાયદો
ઉનું-ગરમ
દોડ્યા-નાઠ્યા
બગડી-ખટાશપર આવી
મેલું-સાફ નહીં કરેલું
આંચળ-થાણ, થાન
મેલ-કચરો, માટી વગેરે
ઓછા-થોડા
ગુણ-ફાયદો
વહેલું-જલદી
છાશ-દહીંમાં પાણી નાંખી વલોવવાથી થાય તે
તાવીને-ગરમ કરીને
શીખંડ-દહીંમાં ખાંડ નાંખી લચકા જેવું કરે તે
લોચા-લચકા
માવો-બાળેલું દુધ
ઉકાળીને-ગરમ કરીને
તર-મલાઇ
બાસુદી-માવો થતાં પહેલાનો જાડો ભાગ
જણસો-ચીજો

પાઠ ૪૬ મો.

ભેગા-એકઠા
પસંદ કરવા-પાસ કરવા
ડાઘીઓ-ડાઘાવાળો
સભા-રાજસ્થાન
ટીપુ-કુતરાનું નામ
ચાલાક-ચંચળ
કારકુન-કલાર્ક, મહેતો
ચુપ ચુપ-મુગાં
અંતે-આખરે
પ્રાણી-જનાવર
ગંધ-વાસ
એકદમ-ઓચીંતા
ચાલ્યા જવું-નિસરી જવું
શિયાળ-ફાડી ખાનારૂં જનાવર
ચશ્મા-ઉપનેત્ર
રીઝેછે-ખુશી થાય છે
બીએછે—ડરેછે
ધાક્ષી-વાંચી
ચાટવાનું-જીભથી ખાવાનું
અણીવાળાં-ધારવાળાં
દાઢ-ભુકો કરનાર દાંત
ગળી-આખું ઉતારી
ઝોકા=નીસા
કકરા-બરછટ
વાળ-નીમાળા
પરસેવો-પસીનો
એકાદ-એક
ધણી-માલિક

પાઠ ૪૭ મો

પંખી=પક્ષી
જનાવર=જાનવર
નાજી=નહિ સાહેબ, નહિ જી
બબ્બે=બે
મોઢું=મોં

ચાંચ-પક્ષીના મોંઢાની ફાંડ
ડીલ=શરીર
ચાળ-ચાળ, નિમાળા
ના સાહેબ=નહિ સાહેબ, નહિજી
પીછાં=પીછ
ટાઢ=ઠંડ
વાતી નથી=લાગતી નથી
ઊડે છે-હવામાં તરે છે
ચકલી-ચલ્લી
આવડે છે-જાણીએ છીએ
ખોરાક=ભક્ષ, ખાવાનું
કીડા-ઝીણાં જીવડાં
ફળ=મેવો
અનાજ—ધાન્ય
ક્યાં-કયે ઠેકાણે
માળો=પક્ષીનું ઘર
વાડો=ઘરની પાછળની .ઊઘાડી જગો
ઈંડાં-બેદાં
બચ્ચાં=છોકરાં
ભોંય=જમીન
આંગળાં-હાથના પંજાના છુટા પાંચ ભાગ
છૂટાં—જુદાં, નોખાં
પડ—પડદો
જળકુકડી-જળમાં રહેનારી કુકડી

પાઠ ૪૮ મો.

ચોક-ઘરની વચ્ચમાંની છે:બંધ જગા
પાંજરૂં-પીંજરૂં
ભુખ=ખાવાની રૂચિ
તરબુચ=એક ફળનું નામ છે
કકડો=નાનો ટુકડો
આગળ=પાસે
માંસ ગોસ, મટન
વિચાર=મનસુબા
કા, કા=કાગડાનું બોલવું
ઓળખતા=પીછાણતા
દાંત=મોમાંના હાડકાં
લુચ્ચા=લાંઠ, ખંધા
ફેર=તફાવત
કોહેલું-કોહી ગએલું
સળેલું=સડી ગએલું
લાલ-રાતી
છેડેથી=નાકાપરથી
ભાવ્યું=પસંદ પડ્યું
કૂદતો કૂદતો=નાચતો નાચતો

પાઠ ૪૯ મો

પડીકાં=વસ્તુ ભરી કાગળનું વાળવું
શીખવ્યું છે=બતાવ્યું છે
ચમચો=ધાતુનું બદામી આકારનું નાનું વાસણ
પ્યાલાં=નાનાં પ્યાલાં
રકેબી-રકાબી
આણ્યાં=લાવ્યાં
હલાવ્યું=મિશ્ર કર્યું
હળધર=હળધ
જાંબુડો=જાંબુના જેવો

પાઠ ૫૦ મો.

પારણું=સુવાનું લાકડાના ચોકઠાનું ઘોડીયું
ઝોળી=ઝુલતો કકડો
માનતો=કબુલ કરતો
રડાવ નહિ=રોવાડ નહિ
પાસુ—બાજુ
ફેરવવું=હિલાવવું
ફાવે નહિ-દાવ આવે નહિ
પાંગરા=ઝોળી બેરવાની લાકડાની લાકડી
દોયણું=સુતરના દોરડાં
છોડી નાંખ-છૂટી પાડ
ધુળ=કચરો
ઝાપટી=ખંખેરી
મોભ=ધાડીઆની વચ-

માનો આડો થાંભલો
કડી—ગોળાકારની આંકડી
પરોવ=ઘાલ
સળીઆ=લોખંડના ગોળ ટુકડા
ભમરીઓ=ગોળાકાર વાળી રમવાની ચી.
પુતળીઓ—રમવાનું રમકડું
ગોદડી=નાનું ગોદડું
પાથરી=બિછાવી
મજા—ગમ્મત
હીર—રેશમ
ઝુલાવવા—હલાવવા
હાલરડું—હાલાં
માંડ્યું=શરૂ કર્યું
હાલરડું વાહાલુ રે—મને હાલાં વહાલાં લાગે છે.
ગીત ધુમણ હાલુરે=ગીત ગાઇને સુવાડું.
રંગીત પારણે પોઢો રસીલા—મારા વહાલા તમે રંગીત પારણા માં સુઓ

ઝાઝાં હેતે ઝુલાવું=ઘણા પ્યારથી હીંચકા નાંખું
ભમરી જડાવુ બાઇને પારણીએ—બાઇના પારણા ઉપર ભમરાના આકારનું રમકડું જડાવું
પુતળીઓ પધરાવુ રે--પુતળીઓને બેસાડું
ચિત્રેલ ચાંચની ચકલી ચઢાવું—ચિતરેલી ચાંચની ચકલી મુકાવું.
પારણે પોપટ પઢાવું—પારણાપર પોપટ બેસાડું
બાઇને રમવા ભલી રીતેથી—બાઇને સારી રીતે રમવાને માટે
મોરલો સોને મઢાવુરે—મોરને સોનાથી જડાવુ
મખમલ મશરૂની તાણી તળાઇઓ=મખમલ અને મશરૂની નરમ ગોદડીઓ
પારણીએ પથરાઉ=પારણામાં બિછાવું
ચીનાઇ ચાદર ચંપાના ફુલડાં—ચંપાના ફુલ વાળી ભાતીગર ચાદરે
સૂવાની સેજ બિછાવુ રે—સુવાની તળાઇ ઉપર પાથરૂં
હીરની દોરીએ હીંચુ વહાલાં—હે વહાલાં તને રેશમની દોરીએ હીંચકા નાંખું
ઘેરાં ઘેરાં ગીત ગાઉં=મને ગાંડી કહે એવાં ગીત ગાઉં
ઊંઘીને ઊઠશો બાઇ લાડકડાં—મારા લાડકડાં બાઇ તમે ઊંઘીને ઊઠજો
બાલીશ ગજવે ખાવુંરે=ગજવામાં ખાવાનું બાલીશ

ડ્રીલ માટે સૂચના.

૧ છોકરાઓને ઉંચાઈના પ્રમાણમાં, સીધી હારમાં, એકેક હાથને છેટે, બે પગ વચ્ચે ૪૫ અંશનો ખૂણો રહે એવી રીતે ઉભા રાખવા. પછી નંબર આપવા.

૨ નંબર બોલતી વખત દરેક છોકરો પોતાની નીચેના છોકરા તરફ મોં કરી નંબર બોલે.

૩ શિક્ષકની સામે ઉભેલી હારના છોકરાઓએ પોતાના જમણા હાથ તરફથી એટલે શિક્ષકના ડાબા હાથ તરફથી નંબર બોલવાની શરૂઆત કરવી.

૪ ડગલાં [પગલાં] ભરવામાં પહેલ વહેલો ડાબો પગ ઉપાડવો.

૫ એક હારની બે હાર કરવાની રીત નીચે પ્રમાણે.

૧ છોકરાઓને એક, બે. એક, બે. એ પ્રમાણે નંબર આપવા

૨ એકી નંબર એક ડગલું આગળ.

૩ બેકી નંબર એક ડગલું જમણી તરફ.

ઉપર મુજબ હુકમ કરવો.

૬ એક હારની ત્રણ હાર કરવાની રીત, નીચે મુજબ.

૧ છોકરાઓને એક, બે, ત્રણ, એક, બે, ત્રણ, એ પ્રમાણે નંબર આપવા.

૨ એક નંબરવાળા એક ડગલું પાછળ.

૩ ત્રણ નંબરવાળા એક ડગલું આગળ.

૪ એક નંબરવાળા એક ડગલું ડાબી તરફ.

૫ ગણુ નંબરવાળા એક ડગલું જમણી તરફ.

ઉપર મુજબ હુકમ કરવો.

૭ ડમ્બેલ્સ, કડાં, બારબેલ્સ, વગેરે વહેંચવાની રીત નીચે મુજબ.

૧ દરેક હારના છેલ્લા નંબર પાસે ડમ્બેલ્સો મૂકવા પછી છેલ્લા નંબરે બે ડમ્બેલ્સ બે હાથમાં લઈ પોતાની ઉપરના છોકરાને આપવા એ પ્રમાણે દરેક છોકરાએ પોતાની ઉપરના છોકરાને આપવા એથી દરેક છોકરા પાસે બબ્બે ડમ્બેલ્સ થશે.

૨ પછી ડમ્બેલ્સ ભોંયપર સામા સીધી હારમાં ઊભા મૂકાવવા, ડમ્બેલ્સ વચ્ચે એક વેંતનું અંતર રખાવવું.

૩ ડમ્બેલ્સ મુઠ્ઠીમાં જોરથી દાબીને પકડાવવા.

૪ રમતો અગીઆર સુધી કરાવી બારે ડમ્બેલ્સ પહેલા મૂકેલા હતા તે પ્રમાણે મૂકાવી દેવડાવવા.

૫ એકની કૃતિ પ્રમાણે ૩, ૫, ૭, ૯, ૧૧. બેની કૃતિ પ્રમાણે ૪, ૬, ૮, ૧૦

૮ રમતો પહેલવહેલી શિક્ષકે જાતે કરી બતાવવી.

૯ સારો મહાવરો થયા પછી છોકરાઓને પોતાની મેળે બોલીને કરવા કહેવું.

૧૦ એક રમત બરાબર સફાઈથી ને સાથે કરતાં આવડ્યા સિવાય બીજી રમત શીખવવી નહિ.

૧૧ દરેક રમત કરાવતાં પહેલાં "તૈયાર" અને "ચાલો" એવા હુકમ આપવા.

૧૨ "તૈયાર,, કહેતાની સાથે છોકરાઓએ ડમ્બેલ્સ લેવાને તૈયાર થઈ રહેવું.

૧૩ "ચાલો,, ના હુકમની સાથે ડમ્બેલ્સ લઈ હાથ સીધા લટકતા રાખી ઊભા રહેવું.

[અસલ ડ્રીલ અને કસરત મોં ઊઘાડયા સિવાય કરાવતા હતા, પણ હાલ મોઢે બોલાવીને કરાવવાનો રિવાજ પાડયો છે માટે પોતાના વિચાર ઉપર આધાર રાખી ચાલવું.]

ડમ્બેલ્સની ડ્રીલ.

હેતુ—છાતી તથા હાથનાં સ્નાયુ ખીલવવાનો.

રમત ૧ લી ૧] બેઉ હાથ ઊંચા. ૨] બેઉ હાથ નીચા.

રમત ૨ જી ૧] જમણો હાથ ઊંચો, ડાબો હાથ લટકતે જ રહેવા દેવો. ૨] એકથી ઉલટું.

રમત ૩ જી ૧] બેઉ હાથ ઊંચા. ૨] ખભાની સીધી લીટીમાં (મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ)

રમત ૪ થી ૧] બેઉ હાથ સામા. [મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ] ૨] બેઉ હાથ ખભાની સીધી લીટીમાં [મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ.]

રમત ૫ મી ૧] બેઉ હાથ ખભાની સીધી લીટીમાં [મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ] ૨] બેઉ હાથ કોણીમાંથી વાળી મુઠ્ઠીઓ ખભાને અડકાડવી.

રમત ૬ ઠ્ઠી ૧) બેઉ હાથ સામા મુઠ્ઠીઓ આકાશ તરફ. ૨)બેઉ હાથ કોણીમાંથી વાળી મુઠ્ઠીઓ ખભાને અડકાડવી.

રમત ૭ મી બે પગ વચ્ચે એક ફુટનું અંતર રાખવું ૧] બેઉ હાથ જમણી તરફ તીરકસ લંબાવવા. [ડમ્બેલ્સ ઉભા રહે એવી રીતે.) આ વખતે ડાબા પગની એડી ઊંચી કરવી. ૨) એકથી ઉલટું.

રમત ૮ મી ૧) જમણો હાથ જમણી તરફ તીરકસ લંબાવવો. અને ડાબા હાથની મુઠ્ઠી છાતી આગળ. (જમણો હાથ ને ડાબો હાથ તીરકસ લીટીમાં રહે તે પ્રમાણે) ૨) એકથી ઉલટું.

રમત ૯ મી પગ પહેલાં હતા તેમ.
૧) જમણો હાથ સામો ડમ્બેલ્સ ઉભા રાખવો. ડાબો હાથ પીઠગમ પાછળ ખેંચવો.
૨) એકથી ઉલટું.

રમત ૧૦ મી ૧) બેઉ હાથ સામા ડમ્બેલ્સ ઉભા રાખવા ૨] બેઉ હાથ પાછળ પીઠગમ ખેંચવા [મુઠ્ઠીઓ છાતીના પાસાને અડકેલી રહે એવી રીતે.)

☞ [જે જે રમતમાં એકથી ઉલટું લખેલું છે ત્યાં એકની સં-ખ્યાથી ઉલટી કૃતિ કરાવવી.)

પાઠવાર જોડાક્ષર તથા અઘરા શબ્દો.

દિવાળી	દિવસ	દરવાજા	લગોટા	નિત્યે	સુરવાળ
ઘરેણાં	મુસલમાન	રહ્યો	કબાટ	સ્નાન	લાગ્યો
ફટાકડા	અઠવાડીયું	ચિત્રો	કુતરો	નાહ્યા	લેંઘો
લીંપેગુંપે	વિષે	પાટીયું	દાડમ	ચિત્ત	ફળીઆ
ઊઠ્યાં	જુમેરાત	ચોકઠું	અહીં	પાંસરૂં	પરીક્ષા
સંજેરી	બીજે	કસરત	નિશાળીઆ	દાતણ	ત્યારે
લુગડાં	શુક્રવાર	બેઠક	શિખામણ	જુઠું	ટોપી
નિશાળ	ઠેકેસા	ફૂલ	પરોઢીએ	ચિત્ત	મંગાવી
ત્રણ	રવિવાર	નકશો	કહ્યું	ઓઢણી	સાંજે
ઘુઘરા	સુરજ	ટાંગેલાં	શિક્ષા	અંગરખી	બદન
સાથીઆ	શનિવાર	ખુણામાં	ડબ્બર	ધોતલી	ચોકખાઈ
ફેરા	માંદાં	દશમું	ઓસડ	માગ્યું	વિના
મુખડું	સૌ	મંડયો	કપડાં	કર્યાં	લીંબુ
ઉર	વરસગાંઠ	બગીચે	ઘરાકે	આસોપાલવ	નારંગી
કવિતા	મહીના	નસિઆઈ	ખુલી	પીરસ્યાં	લાડુ
ચોકખાં	ભાગ્યો	પીતરાઈ	સંભાળો	ફુલડીઓ	પાંદડાં
ગંદવાડ	આવ્યાં	ફોઈમાત	પેટ	રૈંચા	વાડકી
ધુળ	ક્યારે	દૂધબાઈ	ત્યાં	બન્ને	ધાણી
રમ્યો	અકડ્યો	વડુ	પ્રમાણે	રાંદેરી	ચટણી
દીસ	કુવો	બાજુંજ	ઉતર્યા	વધારેલાં	મૂક્યાં
મંદી	બોલાવ્યાં	કહેવાડું	સોરાબજી	શેતરંજી	તૈયાર

ધાવડાવવાંપાનસોપારી		કુઓ	આવ્યા	પાથરણું	ખૂબ
ડબા	પૂછ્યું	સર્વે	પૂઠે	શંભુ	જીત્યો
વાદળી	નુકસાન	છુદો	ચપ્પુ	બૂમો	ભિખારી
ધોબો	ધડાધડ	સમજ્યો	નીકળ્યા	પત્થર	અપંગ
સઢ	ડાબો	ફીકર	ગમ્યો	રૂપિ	અન્ન
સુંદર	દુઃખ	હોશિઆર	છૈયાં	બચ્ચું	આંધળો
ખંડ	ખીજ્યા	શાબાશ	આણ્યો	રસ્તામાં	જુખ્યો
કાંચળી	સોબ	માથું	કાપ્યા	હીંચકા	દુકાન
મળ્યો	ઉપરાંત	આંગળી	દેશાઇ	સંગરી	પ્રભુ
બદલામાં	ખુંદાય	નહિ	જુદાણું	મણિ	ઉજાસ
રડાવશો	છૂદે	છૂટશે	શરમાઇ	સિંહ	વિદ્યા
દેડકાં	ઢોર	છૂટયો	મશ્કરી	દૂર	ચંદ્ર
ફૂંકફિંકી	નક્કી	પાઘડી	પસ્તાય	દાંત	અગણિત
પ્રાણી	સેળભેળ	લલ્લુ	સપડાય	કુદકો	ભેંસ
દૂધ	શહેર	ચટકા	ઉંડું	પટલાણી	છુટું
દહીં	જાંઘ	ઉડાડી	ખટાડી	હોંસીલી	પિલાય
સાહજાદી	દીલગીર	ઉંદર	બચ્ચી	પહોંચ્યાં	કોથળા
બાદુઆ	હંમેશાં	મનસુબો	વંતાક	ઘઉં	ચંદ્રમા
રેંટીઆ	ઉંદરીઉં	તીરથ	દાતરડાં	ભર્યો	દહાડો
ખરાક	ઉંદરડી	આશીશ	ચચ્ચાર	ઠાલવ્યો	અંધારી
અલ્લા	રોટલી	સંતાપ	દહાડીઆ	કુંડાં	દરીઆ
કિલ્લો	ભોંય	ચતુરાઇ	વડાઈ	ઉમંગે	બેસાડ્યાં
સાદી	ભંડારીઉ	સઝી;	ભાથું	ઠગલો	ઢંઢાઈ

ગુસ્સે	બિલાડી	વિચાર	આદુ	લાગણી	મોટાં
સુલતાન	પ્રાણ	કુળે	બૂડે	સર્વે	ખેંચ્યા
ઘડપણ	કુંપળ	પહોંચે	કુંવર	ડુંસા	ધોળ્યાં
કારેલાં	ચૂસી	પિત્તળ	શેઠ	લક્કડકોડા	છોડવા
બિચારા	ઘંટવાડો	વત્તા	કોથળી	ચળકાટ	દાંડી
ઘેબરીઓ	કણક	ટીપ્યો	વટાવ્યા	કોદાળી	મૂળીઉં
ગુલાબ	સીંચ્યાં	ઓળખાવ્યા	ઢગલી	લાકડાં	કોહળા
ઢેફું	નળીઆં	લુહાર	રૂપીઓ	બિચારી	વચ્ચે
ભરાડી	ઘાટ	ઘમણ	અડધો	ત્રિકોણ	ફૂટેલી
કાદવ	કોઠી	તપાવ્યો	ઢગુ	ક્યારા	ડાળાં
શાહી	બર્ફી	સમજ્યા	ચમેલા	મધપુડો	પથરાય
પ્યાલા	કોડીઆં	ખેંચાય	કાઢયાં	લીલાંછમ	ખરબચડી
ડહોળું	ધાતુ	તાંબું	બતાવ્યાં	ગલગોટા	ટટાર
નીતર્યું	હથોડા	ટિપાય	કુહાડી	રોપ્યાં	ખુરસી
ભૂકો	જતરડામાં	જસત	સુંદર	લટકતું	પીપળો
લીમડા	ઢીલો	ઉંચકી	આંગળાં	ચિનાઈ	મૂળીઆં
ટીકું	મોઢું	સિવાય	દોયણાં	કઠણ	હીરો
ખુરૂડી	ભુપ્યો	ઘુમણ	ખાટલા	નિરાંતે	પેંડા
જીવજંતુ	મશરૂ	પાટલા	જડબાં	દોઢ્યા	વિચાર
તળાઈ	તુરીઆ	શીંગડાં	શીખંડ	લુચ્ચા	પારણું
સાક	તૂટી	બાસુંદી	કોહેલું	ઝોળી	છાપરું
બેઠું	છાશ	સમેલું	ઝાપટી	લીલુંછમ	ડુંગરા
શિયાળ	પાંજરું	ઘોડીઉં	ગલકી	ચડુંપાટ	ચશ્મા

ઓસ	ઔખ ચઠ્ઠા	મજબુત	ઈંડાં	પડીઓ
પુતળી	વીંટળાઈ સોબત	કબુતર	હસાવ્યું	ગોદડી
તરબુચ	ટોળામાં જળકુકડી	ડુંગર	ઝુલાવવા	કુંડાં
છટકી	પીળાં નારંગી	ભાલરડું	દોરડાં	શોધવા
પોપટ	જાંબુડાં ફૂલડાં	ગોટલો	ફૂદડું	કાગડો
પાંગરાં	હિંચોળુ			
